

УДК: 811. 512. 154(07)

*Асирдинова Т. Ж., ф.и.к., доцент,
Түргөнбаева А., колледждин окуутучусу
Мелис кызы Айпери
К. Тыныстанов ат. БМУ*

МААЛЫМАТТЫК КОММУНИКАЦИЯЛЫК ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫН КЫРГЫЗ ТИЛИ САБАГЫНДА КОЛДОНУУ

Маалыматтык коммуникациялык технологиялар адамзаттын жашоосунда бардык чөйрөлөрдө колдонулуп калды. Компьютерлер жана электрондук гаджеттер адам жашоосунун сапатын да өзгөртүп, убакытты үнөмдөө боюнча адамдарга эң сонун мүмкүнчүлүктөрдү түзүп берүүдө. Компьютердик сабаттуулук кызматка орношууда негизги шарттардан болуп калды.

Окутуу компьютердин, интернеттин жардамы менен да ишке ашып, аралыктан окутуу адамдардын жашоосун кыйла жеңилдетип, өзгөчө, мүмкүнчүлүгү чектелген адамдар үчүн өз жеминин берүүдө. Мына ушундай компьютерлешикен шартта мугалимдин да иш- аракети четте калган жок. Билим берүүнү модернизациялоо стратегиясында окутуу ыкмаларын жаңылоо, алдыңкы технологияларды колдонуу менен билим берүүнүн сапатын бардык баскычтарда жогорулатуу, өз алдынча изденип окуу ж.б. алдыңкы планга коюлуп жатат. Макалада маалыматтык технологиялардын билим берүү системасындагы орду, алардын түрлөрү, пайдалануу ыкмалары компьютердик технологиянын өнүгүшүндөгү артыкчылыктар, кыргыз тили сабагында колдонуу жөнүндө сөз болот)

Өзөктүү сөздөр: компьютер, интернет, маалыматтык технология, илим, коммуникация, билим берүү.

*Асирдинова Т. Ж., к.ф.н., доцент
Түргөнбаева А. А., преподаватель колледжа
Мелис кызы Айпери
ИГУ им К. Тыныстанова*

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНФОРМАЦИОННЫХ И КОММУНИКАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА УРОКАХ КЫРГЫЗСКОГО ЯЗЫКА

Информационные и коммуникационные технологии используются во всех сферах жизни человека. Компьютеры и электронные устройства также изменили качество человеческой жизни, предоставив людям новейшие возможности для экономии времени. Компьютерная грамотность стала ключевым условием для приема на работу.

Обучение проводится с помощью компьютеров и Интернета, а дистанционное обучение значительно облегчает жизнь людям, особенно людям с ограниченными возможностями. В такой компьютеризированной среде работа учителя не осталась без внимания. Стратегия модернизации образования включает инновации, повышение качества образования на всех уровнях с использованием передовых технологий, самообучение ставится на передний план. В статье рассматривается роль

информационных технологий в системе образования, их виды, методы использования, преимущества в развитии компьютерных технологий, их использование на уроках кыргызского языка)

Ключевые слова: компьютеры, интернет, информационные технологии, наука, коммуникация, образования.

*Asirdinova T. J., Candidate of Philological sciences, Associate Professor,
Turgonbaeva A. A., lecturer college
Melis kyzy Aiperi
K. Tynystanov Issyk-Kul University*

USE OF INFORMATIONAL AND COMMUNICATIONAL TECHNOLOGIES IN KYRGYZ LANGUAGE LESSONS

Information and communication technologies are used in all spheres of human life. Computers and electronic devices have also changed the quality of human life by providing people with the latest opportunities to save time. Computer literacy has become a key prerequisite for hiring.

Learning is carried out using computers and the Internet, and distance learning makes life much easier for people, especially people with disabilities. In such a computerized environment, the teacher's work has not been ignored. The strategy of modernization of education includes innovation, improving the quality of education at all levels using advanced technologies, self-education is placed in the foreground. The article discusses the role of information technologies in the education system, their types, methods of use, advantages in the development of computer technologies, their use in Kyrgyz language lessons.

Key words: computers, Internet, information technology, science, communication, education.

Бүгүнкү күндө коомдогу өзгөрүүлөр илим менен терең байланыштуу экендигинде сөз жок. Азыркы илимдеги өзгөрүүлөр, анын таң каларлык мүмкүнчүлүктөрү адам жашоосунун бардык тармактарында өзгөчө роль ойнойт десек, жаңылышпайбыз. Илимдин өнүгүш деңгээли ошол өлкөнүн экономикалык, социалдык, саясий, илимий деңгээлин түздөн-түз аныктайт жана мамлекеттин заманбап өнүгүүсүнүн көрсөткүчү болуп саналат. Жашообуздагы бардык өзгөрүүлөр илимге гана байланыштуу экени, илимдин жетишкендиктеринин гана көрсөткүчү экендиги белгилүү. Адамзат XXI кылым маалыматтык кылымдын чегине өтүп, маалыматтык технологиялар адам жашоосунун ажырагыс бөлүгү болуп каларын, адам өз оюн алыста туруп эле билдире аларын XX кылымдын көрүнүктүү, улуу окумуштуусу, ойлоп табуучу Никола Тесла 1904-жылы эле айтып кеткен. Окумуштуунун айтканы бүгүнкү күндө далилденип, ар бир үйдө, социалдык мекемелерде, өндүрүштүк инфраструктурада маалыматтык технология каражаттарысыз иш алып баруу эч мүмкүн болбой калды.

Маалыматтык технологияны пайдаланбаган бир да адам болбой, компьютерлер жана электрондук гаджеттер адам жашоосуна бекем кирип, адам жашоосунун сапатын да өзгөртүүдө. Компьютерди колдонбогон бир да мекеме, билим берүү мекемелери, өндүрүш, илим изилдөө болбой, компьютердик сабаттуулук кызматка орношууда негизги шарттардан болуп калды. Окутуу компьютердин, интернеттин жардамы менен да ишке ашып, аралыктан окутуу адамдардын жашоосун кыйла жеңилдетип, өзгөчө мүмкүнчүлүгү чектелген адамдар үчүн өз жемишин берүүдө. Маалыматтык

технологиялар социалдык институттардын – ички иштер кызматында кылмыштын бетин ачуу үчүн иштелип чыккан ар түрдүү программалар, массалык маалымат каражаттарында, банктык эсеп-кысап жүргүзүүдө, медицинада оорунун түрлөрүн аныктоодо, дарылоодо, эң татаал операцияларды жүргүзүүдөгү алдын-ала кароо, деги эле адам өмүрүн узартуу үчүн аракеттерде жаңы, маалыматтык технологияларды колдонуу зарылдыгы келип чыкты.

Бул демилгени колдоочу тармактын бири болуп билим берүү системасы саналат. Окуу жайларынын иштерин сапатык жагын бир катар өзгөртүү менен, билим берүүдө кыйла жеңилдиктерди жаратып, окутуунун ар кандай программалары иштелип чыгууда. Ушуга ылайык окутуучу программалардын массалык түрдө түзүлүп, алардын билим берүүдө кең-кесири колдонулушу окуучулардын да өз алдынча билим алууга умтулуусуна көмөкчү болот.

Компьютердик окутууну, б.а., электрондук китептерди, электрондук китепканалар, мультимедиялык электрондук окуу куралын окуу процессине кийирүү, окутууда стандарттык, тажатма стилдерин өзгөртүп, өз алдынча изденүүсүнө түртөт десек, жаңылышпайбыз.

Мына ушундай компьютерлешкен заманда мугалимдин да иш-аракети четте калган жок. Билим берүүнү модернизациялоо стратегиясында окутуу ыкмаларын жаңылоо, алдыңкы технологияларды колдонуу менен билим берүүнүн сапатын бардык баскычтарда жогорулатуу, өз алдынча изденип окуу ж.б. алдыңкы планга коюлуп жатат. Окутуунун жаңы модель, үлгүлөрүн иштеп чыгуу, аларды билим берүү системасында колдоно билүү – турмуш зарылчылыгы. Андыктан маалыматтык жана коммуникациялык технологияларды окуу процессинде колдоно билүү азыркы билим берүүдө актуалдуу десек болот. Бүгүнкү күндө мейли жогорку окуу жайынын окутуучусу, мейли орто мектептин мугалими болсун, заман талабына ылайык сабак өтүүдө МКТны колдонуу менен өз сабагын жеткиликтүү, түшүнүктүү, эң башкысы тажатма эмес уюштура алат десек, жаңылбайбыз. Окуучу сабакта жөн гана катышуучу же угуучу эле эмес, окутуу процессинде активдүү катышуучу, башкача айтканда, окутуучу менен “кызматташтык” абалда болуусу. Ал үчүн сабакты түрдүү маалыматтар, каражаттар менен толуктап, сөз кылып жаткан маалыматтык технологиялардын жыш колдонулуусуна жетишүү керек. Компьютердик программалык каражаттарды колдонуу менен, мугалим салттык окутуу формасын түрдүүлөп, (ар бир сабактын план конспектисин даярдоо, презентацияларды даярдоо, чыгармачылыгына жараша ар кандай видео сабактарды даярдоо) түрдүү маселелерди чечүүдө жол таап чыгуу, окутуунун көрсөтмөлүүлүгүн жогорулатууда, сабакка болгон кызыгууну арттырууда ролу зор. Электрондук окуу куралдар, видеолекциялар, виртуалдык экскурсиялар, репетитор-программалар, справочниктер, энциклопедиялар, электрондук окутуу түрлөрү окуу процессин уюштурууда көмөгү зор.

Бүгүнкү күндө кыргыз тили сабагы үчүн, деги эле кыргыз тилинде орус, англис ж.б. тилдерге салыштырмалуу окутуучу, машыгуучу, текшерүүчү программалар өтө аз санда десек, жаңылышпайбыз. Андыктан кыргыз тили сабагын өтүүдө да комплекстүү компьютердик программалардын иштелип чыгышы шарт.

Кыргыз тили сабагында МКТны пайдалануу максаты:

1. Кыргыз тили сабагын мамлекеттик тил катары, эне тили катары баалоо, сүйүүгө тарбиялоо;
2. Компьютердик технологиянын жардамы менен эне тилдин материалдарын өздөштүрүүдө өз алдынча ойлоону, натыйжалуу иш-аракеттерди жасоо;

3. Интернетти максаттуу пайдалана алуу, сөздүктөр, түшүндүрмө сөздүктөр менен иштей алуу;

4. Айрым тапшырмаларды традициялык окутуудан чектеп, электрондук түрдө аткаруу;

5. Өз алдынча иштерин тапшырууда ар түрдүүлүк, убакытты үнөмдөө;

6. Тесттик тапшырмаларды аткаруу;

7. Мамлекеттик экзаменге даярдануу.

Кыргыз тили сабагын өтүүдө МКТ пайдалануу менен даяр электрондук материалдарды, мультимедиялык презентацияларды пайдаланууга болот. Презентацияда материалдарды слайд түрүндө болуп, анда таблицалар, схемалар, сүрөттөр, иллюстрациялар, аудио жана видеоматериалдар камтылат. Жакшы жасалаган презентация окуучунун эсинде көп убакытка чейин сакталып, берилген материалдарды өздөштүрүүгө жеңилдик болорун өз практикабызда байкай алдык.

Презентация кандай сабактарга жасалышы мүмкүн?

Маалыматтык коммуникациялык технологиялар сабактарды өтүүдө эң керектүү, зарыл каражаттар боло алат, презентация сабактын жеткиликтүүлүгүн камсыз кылып, бир жагынан, тажатма, супсак маанай болбостон, аудиторияны жандандырып, окутуучуга да өз сабагын эффективдүү өтүүсүн камсыз кылат. Экранда берилген тексттеги маанилүү бөлүктөр бөлүп көрсөтүлүшү, же айрым фрагменттер ар түрдүү түстөр менен айырмаланып берилиши окуучунун кызыгуусун арттырып, алардын өз дептерлерине конспектилеп алуусуна да мүмкүнчүлүк түзүп, кабыл алууга да жеңилдикти камсыз кылат.

Аудио уктурууларды пайдалануу да – кыргыз тили сабагына кеңири пайдалана алууга боло турган каражаттар. Айрым ырларды, тексттерди уктуруу менен изложения жаздыруу, кыргыз тили сабагында интерактивдүү доскаларды пайдалануу, предметке болгон кызыгууну дагы бир тепкичке жогорулатат десек, жаңылышпайбыз. Жаңы теманы түшүндүрүүдө ийкемдүүлүктү, өтүлгөн материалдарды түшүндүрүүдө окутуучу үчүн баалуу каражаттардан болуп саналат. Интерактивдик тактанын жардамы менен мугалим сабактын материалдарын анын бетине көрсөтө алат, сабактарын өз алдынча иштеп чыгып, окуучуларды доска менен активдүү ишке тартат, натыйжада, сабак кызыктуу жана интенсивдүү өтөт. Электрондук тактаны дайыма пайдалануу окуу убактысын натыйжалуу пайдаланууга мүмкүндүк берет. Конспект жазбастан, доскада иштелген көнүгүүлөрдү файлга сактап туруп, аны электрондук вариантта таратып берсе болот. Интерактивдик такталардын программалык жабдылышы мугалимге уникалдуу, автордук методикалык материалдарды түзүүгө мүмкүндүк берет, анын жардамында окуучулардын окуу процессинде активдүү тартылышын жана жаңы информациянын аң-сезимдүү жана тез өздөштүрүүлөрүн камсыз кылуу мүмкүн.

Көп убакытка чейин компьютерди дидактикалык каражат катары пайдаланып келсек, бүгүнкү күндө аны окутуунун атайын формасы катары кароо мезгили өзүнөн-өзү пайда болду.

Албетте, окутуунун бул системасында окуучунун да, мугалимдин да компьютердик сабаттуулугу талап кылынат, б.а., бул этапта педагог компьютердин функцияларын аз да болсо билүүсү, маалыматтарды инструменталдык программага кийирүү жана редакциялоо мүмкүнчүлүктөрүнө ээ болуусу керек.

Муну менен биз кыргыз тили сабагын өтүүдө аткарылуучу бардык иштерин компьютерлештирүү менен өз максатыбызга жетебиз деп айтуудан да алыспыз, анткени сабактын спецификалык өзгөчөлүгүнө ылайык айрым оозеки аткарылуучу: текстти же

дидактикалык чыгармалардан, элдик оозеки чыгармалардан айтып берүү же болбосо ыр жаттоо сыяктуу түрлөрүндө сөзсүз окуучу менен мугалимдин көзмө-көз отуруп иш алып баруусу талар кылынат. Ал эми

- негизги жана кошумча адабияттарды окуу;
- электрондук китепканалар менен иштөө;
- электрондук сөздүктөр, электрондук справочниктер менен иштөө;
- интернет булактарынан керектүү маалыматтарды жыйноо;
- аудио уктурууларды, видеоматериалдарды көрүү;
- берилген темалар боюнча аудио уктурууларды, видеоматериалдарды аткаруу (портфолио, презентация даярдоо);
- өз алдынча ар кандай практикалык тапшырмаларды аткаруу (суроолорго жооп берүү, көнүгүүлөрдү аткаруу, тесттерди аткаруу, ар кандай темаларга карата тексттерди түзүү);
- реферат, докладдарды даярдоо;
- текстти орус тилинен кыргыз тилине которуу же тескерисинче кыргыз тилинен орус тилине которуу сыяктууларды электрондук вариантта аткарса болот.

Маалыматтык технологияларды ар бир сабакта ашыкча колдонуу окуучулардын өз алдынча ой сезимин өстүрүүгө терс таасирин тийгизген учурлар болуп калат. Анткени сабактан сырткаркы убактарда жашообуздун бир бөлүгү болуп калган смартфондор, планшеттер, алар аркылуу ар кандай социалдык тармактарда “күн” өткөргөн балдар ансыз деле виртуалдуу жашоосун толукташы мүмкүн. Жылдан жылга жакшыртылган программалар менен иштеген мобилдик телефондор сүйлөшүү үчүн гана керектелбестен, бир катар кошумча кызматтарды аткаруу менен, бир нече аппараттын кызматын аткарууга жетишти.

Андыктан компьютердик технологияларды ыксыз көп колдонууга же анын тескерисинче, мүчүлүш колдонууга жол бербестен мезгил-мезгили менен ырааттуу пайдалануу максатка ылайыктуу болот.

Бүткүл дүйнөлүк пандемия кааласак да, каалабасак да, даярдыгыбыздын жаман же жакшы экенине карабастан, онлайн окутуу формасына өтүүгө аргасыз кылды. Аралыктан окутуу алгач мугалимдер менен окуучуларды алдастатып канчалык шаштысын кетирген менен, кыска аралыкта ар бир окутуучу, окуучу өз ыкмасын таап шартка ыңгайлаша алууга үлгүрдү.

Мобилдик түзүлүштөрдүн жардамы менен окутуу басымдуу болуп, коммуникациянын ыкмалары жана каражаттарын ар ким өз шартына ылайык тандап, окутуунун ылайыктуу методикасын да түзүп алышты десек болот. Ошентип, күтүүсүз аралыктан окутууда кыска аралык ичинде окутуучу менен окуучуларды ар кандай ресурстарды колдонууга мүмкүнчүлүк ала алышты.

Атайын иштелип чыккан даяр программалар менен тесттик тапшырмаларды алуу, жөнөкөй эле электрондук почталар аркылуу ар түрдүү тапшырмаларды берүү же жоопторун кабыл алуу, билим берүү порталдары менен иш алып баруу, убакытты үнөмдөө же болбосо аралыкты “кыскартуу” катары ыңгайлуу жагдайларды түзүп бере алат.

Дистанттык окутуу процессинде, бардыгы аралыктан, б.а., окутуучу менен студент бири-биринен алыстыкта болсо да, коммуникация процесси техникалык каражаттарды пайдалануу менен ишке ашат [1]. Окутуучу студент менен көзмө-көз иштешүү мүмкүнчүлүгү болбогондуктан, ага маалыматты түшүнүктүү, жеткиликтүү кылып кантип түшүндүрүү керек, алган билимдерин өз практикасында колдоно алууга

багыт берген кандай тапшырмалар болуусу, деги эле студент менен болгон өз ара аракетти кантип уюштуруу керек деген суроолорго ойлонууга туура келди.

Албетте, алгачкы биз колдонгон ресурстар электрондук почталар, тексттик жана үндүк чаттар, видеоконференция жана вебинар болду.

Вебинарда (кээде вебконференция деп да айтылат) видео же аудио жиберүүлөр реалдуу убакта ишке ашат. Окутуунун бул түрү традициялык класстык сабакка жакындашат. Бирок вебинардын жүрүшүнүн өзүнө тиешелүү өзгөчөлүктөрү жана методикасы бар. Ошондой эле интерфейс менен ишенимдүү колдоно билүү, вебинардын тигил же бул системасынын функцияларын, техникалык өзгөчөлүктөрүн, интерактивдүүлүктү камсыз кылуу үчүн сабактын сценарийин электрондук презентацияларды пайдалануу менен түзүү, окуучу качан суроо бере турганын убагында сезе билүү, сурамжылоону реалдуу убакытта жүргүзүү зарыл. Вебинардын артыкчылыгы анын ишке ашышына интернетке туташтырылган компьютер жана микрофон жетиштүү болот. Ар бир катышуучу виртуалдуу бөлмөдө интернет жеткиликтүү болсо, программаны өз алдынча пайдалана алат. Эгер бир эле аудиторияда бир нече катышуучу болсо, алар башка катышуучулардын группасы менен байланыша алат – бул видеоконференция болот. Бул учурда атайын жабдуулар жана сатып алуулар керектелет. Мындай сабак бир эле убакта аудиториядагы студенттердин группасын, ошондой эле алыскы аймактагы группаларды камтый алат.

Асинхрондуу окутуу окутуучу менен катышуучулар жана катышуучулар менен катышуучулардын коммуникация процессинин убакыттан кечиктирилип ишке ашырылышына негизделет. Мисалы, форумда иш алып барууда катышуучулардын кабарлары менен окутуучу бир нече саатта, ал тургай, бир нече күндө жооптошушу мүмкүн. Асинхрондуу окутууга мультимедиялык ресурстарды пайдаланган курстар, тексттер, электрондук китепканалар да тиешелүү, ал эми катышуучулар материалды өз алдынча өздөштүрөт жана пайда болгон суроолорду бере алат. Мындай учурда окутуучу кайтарым байланышты ишке ашыруу менен, катышуучулардын суроолоруна гана багыт албастан, электрондук системада түзүлгөн статистикага да (электрондук платформага катышуунун саны, тесттин аткарылышынын проценти, материалдарга берилген консультациялардын статистикасы) көңүл бурат. Асинхрондуу окутуунун бирден-бир белгилүү мисалдарынан болуп негизги элементтери кыска окутуучу видеолор, тесирлөө жана форумдар болгон, массалык ачык онлайн-курстары (ООР) эсептелет. Асинхрондуу курстарды пландоодо окутуучу менен катышуучунун убактыларын эсепке алуу сыяктуу суроолор туулушу мүмкүн. Чындыгында, курста тапшырмаларды аткаруу, материалды өздөштүрүү үчүн аудиторияда лекцияга, практикалык сабактарга катышуу милдетүү болбогон мындай шартта убакытты кандай пландоо керек? Бул учурда курста талап кылынуучу студенттин ишинин жалпы көлөмүнө карата иш алып баруу шарт. Бул курстун бардыгын окуп-үйрөнүү үчүн канча убакыт талап кылынарын эсептөөгө жардам берет жана материалдарды, тапшырмаларды дагы ошонун негизинде даярдоо талап кылынат. Ар бир тапшырманы түшүндүрүүдө ал тапшырманы аткарууга канча убакыт талап кылынарынын да болжолдуу убактысын көрсөтүү зарыл. Ар бир окутуучу бир эле курста окутуунун мындай типтерин оңой айкалыштырып жана студенттерге синхрондуу жана асинхрондуу формадагы жумуштарды сунуштай алат. Көпчүлүк убактарда окутуунун мындай тибин аралаш окутуу деп да аташат. Техникалык планда бул вебинардын интеграцияланган сервиси менен электрондук окутуунун платформасы аркылуу (LMS окутууну башкаруу системалары же электрондук окутуу) ишке ашуусу мүмкүн.

Материалды берүүдө синхрондуу жана асинхрондуу типти тандоо педагогикалык сценарийди тандоону айырмалоого жана курстун созулушуна таасирин тийгизет. Электрондук окутуудагы коммуникациянын негизги түрлөрү – чат, форумдар жана электрондук жазышуулар. Форум – бул сайтта пикир алышуу куралы. Форумдагы билдирүүдө (сообщение) почтадагыдай эле ар биринин автору, темасы жана мазмуну бар. Форумга билдирүү жөнөтүү үчүн эч кандай кошумча программанын кереги жок, болгону сайттагы туура келген форманы гана толтуруу зарыл.

Бүгүнкү күндө акысыз жана төлөмө программалардын базасында эң көп сандагы ар түрдүү LMSтер бар. Алардын бардыгы бирдей функцияга ээ, ошондой болсо да арасынан төмөнкүлөрдү бөлүп көрсөтүүгө болот.

1. *Ар түрдүү форматтагы (Word? PDF? PowerPoint, Excel) тексттик документтерди жүктөө.*

2. *Текстти терүү жана аны форматтоо:* көпчүлүк учурда сабакка керектүү кыска тексттик фрагменттер жөнүндө кеп болот, тапшырмаларды кыскача так берүү ж.б. Эгерде сиздер узун текстти жүктөй турган болсоңор, студенттер үчүн кабыл алууга оңойлотуп, аларды анча чоң эмес бөлүктөргө бөлүп берүү талапка ылайык.

3. *Ссылкаларды жана видеолорду интеграциялоо:* Жогоруда белгиленгендей, видеону жүктөөдө анын өзгөчө техникалык параметрлерине байланыштуу (файлдын көлөмү, суроо боюнча видео көрүү мүмкүнчүлүгү), окутууну башкаруучу системада эмес, атайын видеосерверде жүктөө сунушталат.

4. *Студенттердин тапшырмаларды өткөрүүсү:* студенттер өздөрүнүн ишин кагаз түрүндө же электрондук почта аркылуу окутуучуга салып жибербестен, LMSте жүктөө мүмкүнчүлүгүнө ээ болушат. Окутуучу өз кезегинде студенттин ишин баалоо жана ишке карата өз көз карашын билдирүү менен алган бааларын түздөн-түз LMSте жарыялоо мүмкүнчүлүгүнө ээ болот.

5. *Ар түрдүү типтеги суроолор менен тест түзүү.*

6. *Чат (мессенджер):* тексттик коммуникациянын түрү. Кабарлардын ошол замат жетүүсүн камсыз кылат.

Көпчүлүккө белгилүү болгон LMS катары ар түрдүү тилдерде колдонууга ыңгайлуу жана көп өлкөлөрдө популярдуу болгон Moodle эсептелет. Биз кыргыз тили сабагын Moodle га жүктөп, өзүбүз да практикадан өткөрдүк.

Видеоконференция

Бул каражатта окутуучу менен окуучу аралыктан көз каранды болбостон туруп, белгилүү бир мезгилде пикир алмаша алуу мүмкүнчүлүгүнө ээ боло алышат. Синхрондуу пикир алмашууда сөзсүз түрдө интернетке кошулуу негизги шарттардан болуп саналат. Синхрондуу коммуникациянын кеңири тараган каражаттарынан болуп атайын программаны жана компьютерди пайдалануу менен ишке ашкан видеоконференция саналат. Вебконференциянын дидактикалык мүмкүнчүлүктөрү өтө кеңири. Интернет аркылуу жолугушууну уюштуруучулар тарабынан дүйнөнүн кайсы бурчунда болбосун пикир алмашуучулар арасында виртуалдуу жолугушууну, о.э. аралыктан көз каранды болбостон, б.а., аудиториянын аралыгы эске алынбастан толук кандуу сабактарды, консультацияларды, лекцияларды өткөрүүгө болот. Вебконференцияга катышуучулар өз компьютерлеринде отуруу менен катыша алышат. Вебконференциянын видеоконференциядан принципалдуу айырмачылыгы болуп анын техникалык ишке ашырылышы жана документация алмашуу мүмкүнчүлүктөрүнүн кеңирилиги саналат. Видеоконференцияга экиден баштап бир

нече жүздөгөн колдонуучулар катыша алуу мүмкүнчүлүгүнө ээ. Көптөгөн акысыз программалар бул маселелерди ишке ашырууга мүмкүндүк берет. Mirapolis Virtual Room, Adobe Connet, WebEx, E-Meeting, Skype, Googl Hangouts, ZOOM ж.б. вебконференцияларды өткөрүү үчүн компьютер, планшет же смартфон, интернетке туташуу, ПК үчүн вебкамера, микрофону менен угуучу аппарат (наушникер) керектелет. Вебконференцияга катышуучулар уюштуруучулардан болжонгон мезгилде виртуалдуу кабинетке кирүүгө мүмкүндүк болгон шилтеме алат. Уюштуруучулардын каалоосуна ылайык кирүү шарттуу белги (пароль) менен же ансыз да болушу мүмкүн. Вебконференцияны өткөрүүдө уюштуруучунун белгилүү өлчөмдө мүмкүнчүлүгү, укугу бар: ал катышуучулардын ролун алмаштыра алат (мисалы, угуучуну докладчыга алмаштыруу), аларды укуктарын чектөө (мисалы микрофондун үнүн өчүрүү же күйгүзүү), сурамжылоо жүргүзүү. Педагогикалык максатта вебконференцияны уюштурууда уюштуруучу лекция өткөрүүнү пландайт жана докладчынын ролу өзүнө тиешелүү болот. Мындай виртуалдуу пикир алмашуунун тиби вебинар деп аталат. Эгер уюштуруучу материалды биргелешкен талкуу менен талдоону пландаса, анда дискуссия уюштуруусу угуучулардын ой-пикирин угуусу зарыл.

Филолог мугалимдер үчүн да бул абдан колдонгонго ылайык, өзгөчө, бүгүнкү күндүн шартында окутуу үчүн абдан ыңгайлуу болгону айгинеленип турат.

Кандай болгон күндө да, маалыматтык технология доору мындан ары жаңы, мындан да өркүндөтүлгөн формаларда адам жашоосуна терең кирери – айдан ачык маселе. Анткени барган сайын биздин жашообузду өндүрүштүк технологияларсыз, маалыматтык технологияларсыз элестете албай калдык. Андыктан билим берүү системасында иштеген ар бир прогрессивдүү окутуучу, мугалим жогорку деңгээлде бул технологияларды өздөштүрө алуусу шарт.

Адабияттар:

1. Захарова И. Г. Информационные технологии в образовании: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений. -М., 2003.
2. Зубов А. В. Информационные технологии в лингвистике. -М., 2004.
3. Щипицина Л.Ю. Информационные технологии в лингвистике -М.: Издательство «ФЛИНТА», 2013.
4. Электронное обучение: руководство по применению и внедрению в вузе /Под.редакцией О. Зубиковой, Г. Исмуратовой, О.Куфлей/ -Бишкек: ОсОО «Олимп», 2017. 147 с.